Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [*NICHOLAS EMILIOU*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 1. augustā [1]

Lieta C-748/23 [*Gekus*] [i]

C. Limited
pret
M. S.

(*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – LES 19. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas 47. pants – Valsts tiesneša iecelšanas procedūra – Tiesu neatkarība un objektivitāte – *Nemo iudex in causa sua*

I. Ievads

1. Labi pazīstamais latīņu teiciens "*nemo iudex in causa sua*" (neviens nav tiesnesis savā lietā) parasti tiek piedēvēts britu juristam Edvardam Kokam, kurš darbojās 17. gadsimta mijā [2], un tā izcelsmi tostarp ir iedvesmojis imperatora Justiniāna *Corpus Juris Civilis* fragments, kas datējams ar 529. gadu pēc mūsu ēras [3]. Šā teiciena senā izcelsme nav pārsteidzoša, jo prasība par tiesnešu objektivitāti ir viens no jebkuras tiesu sistēmas pamatbalstiem [4].

2. Līdz šim objektivitātes prasība ir viena no galvenajām sastāvdaļām "tiesībās uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu", kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā, un "tiesībās uz taisnīgu tiesu", kas noteiktas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. panta 1. punktā, no kurām abās ir atsauce uz "neatkarīgu un objektīvu, [iepriekš] tiesību aktos (Hartā) [likumā] noteiktu tiesu" [5]. Objektivitātes prasība ir iekļauta arī daudzās valstu konstitūcijās [6] un starptautiskajos instrumentos [7].

1 Oriģinālvaloda – angļu.

i Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

2 Skat. tostarp Yale, D.E.C., "Iudex in propria causa: An historical excursus", The Cambridge Law Journal, 33. sēj., 1. izdevums, 1974, 80.–96. lpp., un Neudorf, L., "Judicial independence: The judge as a third party to the dispute", Oxford University Comparative Law Forum 2, 2015.

3 Princips 3.5.1: "*neminem sibi esse iudicem vel ius sibi dicere debere*" (neviens nedrīkst spriest savu lietu vai interpretēt likumu pats savā labā).

4 Skat. arī ģenerāladvokātes T. Čapetas [*T. Ćapeta*] secinājumus lietā *Vivacom Bulgaria* (C-369/23, EU:C:2024:612, 1. punkts).

5 Vārds "iepriekš" ir minēts tikai Hartas 47. panta angļu valodas versijā.

6 Piemēram, Kipras Republikas Konstitūcijas 30. panta 2. punktā.

7 Piemēram, 1985. gada 6. septembrī ANO Septītajā kongresā par noziegumu novēršanu un apiešanos ar likumpārkāpējiem, kas notika Milānā no 1985. gada 26. augusta līdz 6. septembrim, pieņemto ANO Tiesnešu neatkarības pamatprincipu 2. principā.

3. Objektivitātes principa nozīme un tvērums ir šā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) iesniegtā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšplānā. Šī lieta ir saistīta ar 2017. gadā uzsākto Polijas tiesu sistēmas reformu, par kuru ir pieņemti vairāki Tiesas [8] un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – "ECT") [9] spriedumi. Šajos spriedumos tika konstatētas vairākas reformas nepilnības, kas apdraud tiesu iestāžu neatkarību.

4. Šie spriedumi pamudināja Polijas likumdevēju 2022. gadā ieviest īpašu mehānismu – tiesnešu neatkarības un objektivitātes pārbaudi (turpmāk tekstā – "neatkarības un objektivitātes pārbaude"), lai nepieciešamības gadījumā risinātu šādus jautājumus. Pārbaudi piemēro īpašs iztiesāšanas sastāvs *ad hoc* procedūras posmā. Šīs pārbaudes mērķis būtībā ir noteikt, vai iespējamie pārkāpumi tiesnešu iecelšanā varēja ietekmēt valsts tiesas sastāva likumību attiecīgajās lietās. *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) uzdotie jautājumi attiecas uz valsts tiesību normas vai tiesu prakses, kas attiecas uz šīs pārbaudes īstenošanu, saderību ar Savienības tiesībām.

II. Valsts tiesības

5. 2017. gada 8. decembra *ustawa o Sądzie Najwyższym* (Likums par Augstāko tiesu) [10], redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2022. gada 9. jūnija *ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (Likums, ar ko groza likumu par Augstāko tiesu un dažus citus likumus; turpmāk tekstā – "Likums par Augstāko tiesu") [11], 29. pantā ir noteikts:

"[..]

2. Saistībā ar [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] vai tās struktūru darbību nav pieļaujams apšaubīt [tiesu], valsts konstitucionālo struktūru vai kontroles un tiesību aizsardzības struktūru leģitimitāti.

3. [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] vai kāda cita varas struktūra nevar ne konstatēt, ne izvērtēt tiesneša iecelšanu vai no tās izrietošo pilnvaru spriest tiesu likumīgumu.

4. Apstākļi, kas saistīti ar [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] tiesneša iecelšanu, nevar būt vienīgais iemesls, lai apstrīdētu lēmumu, kas pieņemts ar šā tiesneša piedalīšanos, vai lai apšaubītu viņa neatkarību un objektivitāti.

5. Pārbaudīt, vai [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] tiesnesis vai [šīs] tiesas sastāvā deleģēts tiesnesis ir ievērojis neatkarības un objektivitātes prasības, ņemot vērā viņa iecelšanas amatā apstākļus un viņa rīcību pēc viņa iecelšanas amatā, ir atļauts pēc 7. punktā minētās personas lūguma, ja konkrētās lietas apstākļos, ņemot vērā attiecīgās personas situāciju un lietas raksturu, var tikt pārkāpts neatkarības vai objektivitātes princips, ietekmējot lietas iznākumu.

[8] Spriedumi, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531); 2019. gada 5. novembris, Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība) (C-192/18, EU:C:2019:924), un 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982).

[9] Skat. tostarp ECT spriedumus, 2021. gada 22. jūlijs, *Reczkowicz* pret Poliju (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719); 2021. gada 8. novembris, *Dolińska-Ficek* un *Ozimek* pret Poliju (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819), un 2022. gada 15. marts, *Grzęda* pret Poliju (CE:ECHR:2022:0315JUD004357218).

[10] *Dz. U.*, 2018. gads, 5. pozīcija.

[11] *Dz. U.*, 2022. gads, 1259. pozīcija.

6. Pieteikumu par 5. punktā minēto prasību izpildes konstatēšanu var iesniegt pret [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] tiesnesi vai minētās tiesas sastāvā deleģētu tiesnesi, kas norīkots iztiesāšanas sastāvā, kurā tiek izskatīta:

(1) pārsūdzība;

[..]

7. Ikvienai pusei tiesvedībā [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] 6. punktā minētajās lietās ir tiesības iesniegt šādu pieteikumu.

[..]

15. [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] pieteikumu izskata slēgtā sēdē piecu tiesnešu sastāvā, kurus izvēlas ar izlozes palīdzību no visiem [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] locekļiem pēc tam, kad tā ir uzklausījusi tiesnesi, uz kuru attiecas pieteikums, ja vien uzklausīšana nav neiespējama vai ļoti apgrūtināta. Tiesnesis savus apsvērumus var iesniegt rakstveidā. Attiecīgais tiesnesis ir izslēgts no izlozes.

[..]

21. Rīkojumu, kas izdots pēc pieteikuma izskatīšanas, var pārsūdzēt [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] iztiesāšanas sastāvam, kas sastāv no septiņiem tiesnešiem, kurus izlozes kārtībā izvēlas no visiem [*Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa)] locekļiem. Attiecīgais tiesnesis un tiesnesis, kas ir piedalījies pārsūdzētā rīkojuma izdošanā, ir izslēgti no izlozes."

III. Fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

6. Pamatlietas strīds ir starp Īrijā reģistrētu sabiedrību *C. Limited* (turpmāk tekstā – "prasītāja") un Īrijas privātpersonu M. S. (turpmāk tekstā – "atbildētājs"). Tas attiecas uz pušu pienākumiem un atbildību par Polijas teritorijā veiktajiem juridiskajiem darījumiem.

7. 2021. gada 10. jūnijā *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā, Polija) piesprieda atbildētājam samaksāt prasītājai naudas summu.

8. 2021. gada 29. jūlijā atbildētājs saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[12] 46. pantu kopsakarā ar 45. panta 1. punkta a) apakšpunktu lūdza *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) atteikties atzīt un izpildīt *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā) spriedumu. Atbildētājs apgalvoja, ka viņa tiesības uz tiesību aktos noteiktu tiesu ir pārkāptas, jo iztiesāšanas sastāvā, kas taisīja šo spriedumu, bija tiesnesis, kuru nelikumīgi bija norīkojis tieslietu ministrs (Polija).

9. Vienlaikus atbildētājs iesniedza arī kasācijas sūdzību *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) par *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā) spriedumu. Apelācijas izskatīšanai tika iecelts trīs tiesnešu sastāvs, tostarp tiesnesis JG.

[12] OV 2012, L 351, 1. lpp.

10. 2023. gada 27. septembrī apelācijas sūdzības iesniedzējs iesniedza pieteikumu par tiesneša JG neatkarības un objektivitātes pārbaudi saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 29. pantā paredzēto procedūru. Šajā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzējs atsaucās uz apstākļiem, kas saistīti it īpaši ar šā tiesneša iecelšanu. Kā norādīja apelācijas sūdzības iesniedzējs, tiesnesi JG iecēla par *Izba Cywilna Sądu Najwyższego* (Augstākās tiesas Civillietu palāta) tiesnesi, pamatojoties uz *Krajowa rada Sądownictwa* (Valsts tieslietu padome, Polija) rezolūciju. Tomēr Valsts tieslietu padomes jaunā sastāva dēļ šīs rezolūcijas īstenošana tika apturēta ar *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija) rīkojumu. Minētā tiesa galu galā atcēla rezolūciju. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējs atsaucās arī uz tiesneša JG rīcību pēc viņa iecelšanas tiesneša amatā.

11. Pieci *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesneši tika izraudzīti izlozes kārtībā, lai veidotu piecu tiesnešu sastāvu pieteikuma par neatkarības un objektivitātes pārbaudi izskatīšanai. Šajā iztiesāšanas sastāvā ir divi *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesneši, kas iecelti pirms 2018. gada, un trīs tiesneši, kas iecelti pēc Valsts tieslietu padomes priekšlikuma tās jaunajā sastāvā.

12. Šā pieteikuma pieņemamības formālās pārbaudes laikā iesniedzējtiesa – viena tiesneša sastāvā, ko veidoja tiesnesis referents, kas ir arī minētā piecu tiesnešu sastāva priekšsēdētājs – pauda šaubas par to, kā būtu jāinterpretē un jāpiemēro Likuma par Augstāko tiesu 29. panta 5. punkts, lai nodrošinātu tā saderību ar LES 19. panta 1. punktu un Hartas 47. pantu.

13. Iesniedzējtiesa it īpaši pauž šaubas par to, vai prasība par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu ir ievērota attiecībā uz trim locekļiem piecu tiesnešu sastāvā, kas izlozes kārtībā izraudzīti, lai izskatītu apelācijas sūdzības iesniedzēja pieteikumu, ciktāl viņi, ņemot vērā viņu iecelšanas veidu, atrodas ļoti līdzīgā situācijā kā tiesnesis, par kuru tiek lemts.

14. Šādos apstākļos *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) viena tiesneša sastāvā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, interpretējot to [Hartas] 47. panta gaismā, ir saprotama tādējādi, ka jau paši tiesneša iecelšanas amatā apstākļi var liecināt par tiesneša neatbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām, ja to rezultātā tiek izveidota tiesa, kas aizskar indivīda tiesības uz tiesu, vai, pakārtoti, ka šo neatbilstību prasībām nosaka tiesneša pasīva piekrišana (veicot iztiesāšanu) pārkāpumiem viņa iecelšanas amatā procedūrā, kuras rezultātā tiek izveidota tiesa, kas aizskar indivīda tiesības uz tiesu?

2) Vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, interpretējot to Pamattiesību hartas 47. panta gaismā, ir saprotama tādējādi, ka tā saukto *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesneša objektivitātes pārbaudi nevar veikt tiesneši, kuru piedalīšanās – tādēļ, ka viņi iecelti *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesneša amatā pēc tādas *Krajowa Rada Sądownictwa* [Valsts tieslietu padome] priekšlikuma, kas izveidota 2017. gada 8. decembra *ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* [Likums par grozījumiem Likumā par Valsts tieslietu padomi un dažos citos likumos] [..] noteikumos paredzētajā kārtībā – aizskar indivīda tiesības uz tiesu?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, interpretējot to [Hartas] 47. panta gaismā, ir saprotama tādējādi, ka *Sąd Najwyższy* ir pienākums noteikt to tiesas sastāvu, kurš veic tā saukto objektivitātes pārbaudi, tajā neiekļaujot šādus tiesnešus, un galu galā atstāt nepiemērotu valsts tiesību normu, kurā šādās lietās ir paredzēts piecu tiesnešu sastāvs, un izskatīt pieteikumu bez šādu tiesnešu dalības citā valsts tiesību aktos paredzētajā sastāvā?"

15. Rakstveida apsvērumus šajā tiesvedībā iesniedza prasītāja, atbildētājs, Nīderlandes, Beļģijas un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Atbildētājs, Polijas valdība un Komisija sniedza arī mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē, kas notika 2025. gada 4. jūnijā.

IV. Juridiskā analīze

16. Turpmākajās sadaļās vispirms pārbaudīšu jautājumu pieņemamību (A) un pēc tam to pamatotību (B). Tomēr saskaņā ar Tiesas lūgumu mana analīze galvenokārt būs vērsta uz diviem aspektiem: i) par otrā un trešā uzdotā jautājuma pieņemamību un ii) par otrā jautājuma pamatotību.

A. Pieņemamība

17. Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru principā valsts tiesai, kura izskata strīdu un ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jāizvērtē gan prejudiciālā nolēmuma nepieciešamība, lai tā varētu pieņemt nolēmumu lietā, gan jautājumu, ko tā uzdod Tiesai, nozīmīgums [13].

18. No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas nozīmīguma prezumpcija: tātad atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [14]. Tiesa it sevišķi ir norādījusi, ka prejudiciālā nolēmuma procedūras priekšnoteikums ir strīda faktiskā izskatīšana valstu tiesās, kā ietvaros tām ir jāpieņem nolēmums, kurā var tikt ņemts vērā prejudiciālais nolēmums [15].

19. Ņemot vērā šo judikatūru, tagad izvērtēšu trīs prejudiciālo jautājumu pieņemamību šajā lietā.

20. Apelācijas sūdzības iesniedzējs ir izvirzījis iebildumu par *pirmā jautājuma* pieņemamību, uzskatot, ka atbildei uz šo jautājumu nav nozīmes, izvērtējot viņa pieteikumu par neatkarības un objektivitātes pārbaudes piemērošanu. Viņš uzsver, ka viņa pieteikums balstās ne tikai uz apstākļiem, kas saistīti ar attiecīgā tiesneša iecelšanu, bet arī uz citiem faktoriem, piemēram, šā tiesneša rīcību pēc iecelšanas amatā.

21. Šis iebildums mani nepārliecina. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka jau paši tiesneša iecelšanas amatā apstākļi var liecināt par tiesneša neatbilstību šajās tiesību normās paredzētajām neatkarības un objektivitātes prasībām.

22. Ja Tiesa uz šo jautājumu atbildētu apstiprinoši, iesniedzējtiesa, ja ir izpildīti attiecīgie nosacījumi, varētu apmierināt apelācijas sūdzības iesniedzēja pieteikumu, nepārbaudot, vai pārējiem elementiem, uz kuriem tas atsaucas, ir kāda nozīme. Līdz ar to pirmais prejudiciālais jautājums šķiet nozīmīgs iesniedzējtiesā izskatāmā strīda atrisināšanai.

[13] Skat. spriedumu, 2025. gada 25. februāris, *Sąd Rejonowy w Białymstoku* (C-146/23 un C-374/23, EU:C:2025:109, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

[14] Turpat.

[15] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2024. gada 9. janvāris, G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā) (C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1, 64. un tajā minētā judikatūra; turpmāk tekstā – "spriedums G. u.c.").

23. Tiesas sēdē lietas dalībnieki apsprieda arī *otrā un trešā* prejudiciālā *jautājuma* pieņemamību. Galvenais jautājums, ko tie apsprieda, bija par to, vai iesniedzējtiesa varēs ņemt vērā Tiesas sniegtās atbildes. Proti, šajā ziņā zināmas šaubas varētu rasties tādēļ, ka iesniedzējtiesa šajā lietā darbojas viena tiesneša sastāvā, un tajā tiesnesis referents ir piecu tiesnešu sastāva, kas ir kompetenta izskatīt apelācijas sūdzības iesniedzēja pieteikumu, priekšsēdētājs. Turklāt Likumā par Augstāko tiesu nav ietverti īpaši noteikumi par to tiesnešu, kuri pēc izlozes tiek izraudzīti piedalīties neatkarības un objektivitātes pārbaudes pieteikuma izskatīšanas iztiesāšanas sastāvā, atturēšanos un atstatīšanu. Būtībā diskusijas centrālais jautājums bija par to, vai iesniedzējtiesa spētu atrisināt jebkuru iespējamo problēmu, ko Tiesa konstatētu, atbildot uz uzdotajiem jautājumiem.

24. Šajā ziņā visi lietas dalībnieki, kas piedalījās tiesas sēdē, atbalstīja otrā un trešā jautājuma pieņemamību. It īpaši tie uzsvēra, ka valsts noteikumi un principi, kas prasa ievērot tiesības uz taisnīgu tiesu, ir piemērojami jebkurā valsts tiesvedības stadijā, tostarp pamatlietā aplūkotajā pirmstiesas un papildu posmā. Tā kā nav īpašu noteikumu, kas ļautu iesniedzējtiesai novērst šo tiesību iespējamo pārkāpumu, šī tiesa, pēc šo lietas dalībnieku domām, varētu un tai vajadzētu atsaukties uz valsts tiesību vispārējiem principiem un normām. Šie principi un noteikumi, kas vēl jo vairāk interpretēti, ņemot vērā LES 19. panta 1. punktu un Hartas 47. pantu, kā arī ECPAK 6. panta 1. punktu, izraisītu to, ka no tiesnešu sastāva tiktu izslēgts jebkurš tiesnesis, kura neatkarību vai objektivitāti varētu apšaubīt sabiedrība.

25. Arī uzskatu, ka otrais un trešais jautājums ir pieņemami.

26. Šajā brīdī jāatgādina, kā Tiesa ir konsekventi norādījusi, ka starp pamatlietā izskatāmo strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, ir jāpastāv tādai *saiknei*, ka šī interpretācija ir objektīvi vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem [16].

27. Lai gan iesniedzējtiesas uzdotais jautājums nav saistīts ar kādu Savienības tiesību materiālo normu, kas varētu būt piemērojama starp prasītāju un atbildētāju, pastāv skaidra saikne starp Savienības tiesību normām, uz kurām attiecas prejudiciālie jautājumi, un strīdu pamatlietā [17]. Netiek apstrīdēts, ka iesniedzējtiesā pašlaik tiek izskatīts strīds, kurā *in limine litis* ir radies faktisks procesuāla rakstura jautājums par šīs tiesas atbilstošu sastāvu, lai izskatītu un lemtu par konkrētu vienas puses prasību.

28. Tiesa ir konsekventi piekritusi atbildēt uz šajos apstākļos uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, ciktāl iesniedzējtiesas lūgtā Savienības tiesību interpretācija var palīdzēt atrisināt procesuālās problēmas, ar kurām šī tiesa saskaras, pirms tā var izlemt lietu pēc būtības [18].

29. Šī pieeja ir vēl jo vairāk piemērota šajā lietā, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja prasība, kas iesniedzējtiesai ir jāizskata, attiecas uz tāda tiesneša neatkarību vai objektivitāti, kurš izskatīs lietu apelācijas tiesvedībā. Praksē atteikums lemt par otro un trešo prejudiciālo jautājumu nozīmētu, ka iesniedzējtiesai būtu jāvērtē konkrētā tiesnešu sastāva neatkarība vai objektivitāte, lai gan šo tiesu varētu skar tieši tāda pati problēma. Šāda Tiesas pieeja būtu paradoksāla.

[16] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234, 48. punkts un tajā minētā judikatūra; turpmāk tekstā – "spriedums *Miasto Łowicz*").

[17] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Miasto Łowicz*, 49.–52. punkts.

[18] Skat., piemēram, spriedumus, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 99. un 100. punkts); 2021. gada 6. oktobris, W.Ż. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 93. un 94. punkts), un 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 48. un 49. punkts) (turpmāk tekstā – "spriedums *Prokuratura Rejonowa*").

30. Tādējādi šī lieta atšķiras no lietām, kurās valsts tiesas ir iesniegušas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietās, kuru izskatīšana acīmredzami neietilpa to kompetencē [19], kuras tajās vairs nebija izskatīšanā vai kurām bija zudis strīdus priekšmets [20]. Tā arī jānošķir no lietām, kurās Tiesa ir konstatējusi, ka prejudiciālie jautājumi attiecas uz problēmām, kas jau ir galīgi izlemtas, vai uz galīgi pabeigtu tiesvedības posmu [21]. Tāpat šī lieta atšķiras no tām, kurās uzdotie jautājumi attiecās uz Savienības tiesību normām, kas nebija piemērojamas pamatlietā, lai gan tām bija nozīme līdzīgās tiesvedībās, kas tajā laikā vēl tika izskatītas [22], vai hipotētiskās nākotnes tiesvedībās, kas saistītas ar pamatlietu [23].

31. Vispārīgāk runājot, šī lieta nav tāda, kurā valsts tiesa, neraugoties uz to, ka principā nerodas neviens būtisks Savienības tiesību jautājums, izmantotu izdevību Tiesai uzdot jautājumus par valsts tiesu sistēmas vispārējiem vai strukturāliem aspektiem. Iesniedzējtiesas izvirzītie jautājumi ir pilnībā attiecināmi uz šo lietu un varētu noteikt strīda iznākumu, kam ir tieša ietekme uz Īrijā uzsākto atzīšanas un izpildes procedūru, pamatojoties uz Regulu Nr. 1215/2012. Arī šo aspektu nevar ignorēt [24].

32. Iepriekš minēto atbilstības konstatējumu nevar apšaubīt tiesas sēdē apspriestie argumenti.

33. Pirmkārt, nav nozīmes tam, ka iesniedzējtiesa šajā lietā darbojas viena tiesneša sastāvā un tajā tiesnesis referents ir piecu tiesnešu sastāva, kas ir kompetenta izskatīt apelācijas sūdzības iesniedzēja pieteikumu, priekšsēdētājs. Spriedumā *Prokuratura Rejonowa* Tiesa saskārās ar ļoti līdzīgu situāciju un neuzskatīja šo aspektu par šķērsli lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamībai [25].

34. Acīmredzot lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība šādos gadījumos ir atkarīga no tā, vai tiesnešu sastāvs, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, darbojas kā "dalībvalsts tiesa". Viens vai vairāki tiesneši, rīkojoties atsevišķi vai kopā, nevar tikt uzskatīti par tādu. Tiem oficiāli jābūt pilnvarotiem izskatīt konkrētu strīdu, kas pašlaik tiek skatīts un par kuru tiem ir jurisdikcija lemt. Tādējādi viens tiesnesis var būt vai nebūt "tiesa" LESD 267. panta izpratnē atkarībā no lietas apstākļiem un attiecīgajiem valsts noteikumiem.

35. Tas nesen tika apstiprināts spriedumā G. u.c.: tas vien, ka atsevišķs tiesnesis darbojas kā tiesnesis referents nenozīmē, ka viņam, rīkojoties atsevišķi, ir pilnvaras vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu. Kā Tiesa ir konstatējusi, šis tiesnesis nevarētu "viens pats [..] ņemt vērā Tiesas iespējamās atbildes uz saviem prejudiciālajiem jautājumiem" [26].

[19] Skat., piemēram, rīkojumus, 2018. gada 6. septembris, *Di Girolamo* (C-472/17, EU:C:2018:684), un 2019. gada 17. decembris, *Di Girolamo* (C-618/18, EU:C:2019:1090).

[20] Skat. tostarp spriedumu, 1998. gada 12. marts, *Djabali* (C-314/96, EU:C:1998:104, 21. un 22. punkts).

[21] Skat. it īpaši spriedumu G. u.c., 74.–80. punkts.

[22] Skat., piemēram, rīkojumus, 2014. gada 5. jūnijs, *Antonio Gramsci Shipping* u.c. (C-350/13, EU:C:2014:1516, 11. un 12. punkts), un 2015. gada 10. februāris, *Liivimaa Lihaveis* (C-175/13, EU:C:2015:80, 20. punkts).

[23] Skat., piemēram, rīkojumu, 1994. gada 16. maijs, *Monin Automobiles* (C-428/93, EU:C:1994:192, 12.–15. punkts), un spriedumu *Prokuratura Rejonowa*, 93. un 94. punkts.

[24] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Miasto Łowicz*, 49. punkts un tajā minētā judikatūra.

[25] Skat. sprieduma *Prokuratura Rejonowa* 40.–50. punktu. Skat. arī ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus tajās pašās lietās (EU:C:2021:403, 48.–66. punkts un 73.–129. punkts) (turpmāk tekstā – "secinājumi lietā *Prokuratura Rejonowa*").

[26] Skat. sprieduma G. u.c. 69.–72. punktu.

36. Tomēr situācija šajā lietā atšķiras no situācijas lietā G. u.c. Šajā lietā kompetentā tiesnešu sastāva priekšsēdētājs tiesvedības pirmstiesas posmā lūdz Tiesu lemt par jautājumu, kas radies *in limine litis*, un tas varētu ietekmēt tiesnešu sastāva atbilstošu izveidi un līdz ar to arī šā sastāva turpmāko darbību likumību. Faktiski, cik saprotu, iesniedzējtiesa pašlaik ir procedūras stadijā, kurā tiek izvērtēta tikai apelācijas sūdzības iesniedzēja pieteikuma par neatkarības un objektivitātes mehānisma izmantošanu pieņemamība.

37. Secinājumos lietā *Prokuratura Rejonowa* ģenerāladvokāts M. Bobeks [*M. Bobek*] norādīja, ka tiesu iestāžu priekšsēdētājiem un, ciktāl tas attiecas uz konkrētām tiesvedībām, palātu vai tiesnešu sastāvu priekšsēdētājiem parasti ir ne tikai papildu pilnvaras, bet arī papildu pienākumi. Tostarp viņiem ir jāuzrauga procedūra un viņu vadītā tiesnešu sastāva iekšējās apspriedes. Tādējādi viņš pauž viedokli, ka ir pamatoti, ka tiesnešu sastāva priekšsēdētājs uzskata par savu pienākumu nodrošināt atbilstošu iztiesāšanas sastāvu [27].

38. Uz tiesas sēdē uzdoto jautājumu, vai šie apsvērumi ir piemērojami tādām valsts procedūrām kā šī lieta, Polijas valdība atbildēja apstiprinoši. Šī valdība arī apstiprināja, ka saskaņā ar valsts tiesībām tiesnešu sastāva priekšsēdētājam ir dažādas rīcības iespējas, lai izvairītos no prettiesiska tiesnešu sastāva, kas viņam jāvada. Piemēram, viņš varētu lūgt Augstākās tiesas priekšsēdētājam rīkot jaunu izlozi, lai aizstātu tiesnešus, kuri nevar piedalīties iztiesāšanas sastāvā.

39. Tas noved pie nākamā aspekta.

40. Iepriekš minēto atbilstības konstatējumu nevar apšaubīt arī tādēļ, ka neviena valsts tiesību norma (vai valsts tiesu prakse) skaidri neļauj iesniedzējtiesai veikt pasākumus, kuru mērķis ir novērst iespējamu attiecīgo valsts procesuālo noteikumu un Savienības tiesību nesaderību, kas varētu tikt konstatēta Tiesas spriedumā.

41. Saskaņā ar LESD 267. pantu uzdoto prejudiciālo jautājumu pieņemamību Tiesa ir konsekventi vērtējusi neatkarīgi no tā, kādi likumīgi ceļi valsts tiesību aktos ir pieejami valsts tiesību iespējamās nesaderības Savienības tiesībām novēršanai [28]. Ir vispāratzīts, ka "prasībām, kas izriet no paša [Savienības] tiesību rakstura, neatbilst ikviena valsts tiesiskās kārtības norma vai likumā noteikta, administratīvā vai tiesu prakse, kuras rezultātā varētu tikt samazināta [Savienības] tiesību efektivitāte, ja tiesai, kura ir kompetenta piemērot šīs tiesības, tiktu liegtas pilnvaras šajā piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērotas tādas valsts tiesību normas, kuras, iespējams, rada šķērsli [Savienības] tiesību normu pilnīgai efektivitātei" [29].

42. Faktiski trešā prejudiciālā jautājuma priekšmets attiecas tieši uz šo jautājumu. Rezumējot – iesniedzējtiesa jautā Tiesai, kā tai būtu jārīkojas, lai novērstu iespējamo nesaderību starp Likuma par Augstāko tiesu 29. panta un LES 19. panta 1. punkta noteikumiem. Argumenti par apgalvoto iesniedzējtiesas nespēju saskaņā ar šobrīd spēkā esošajām valsts tiesībām veikt korektīvus pasākumus tātad attiecas uz sekām, kas var izrietēt no trešajā prejudiciālajā jautājumā minētajām Savienības tiesību normām, it īpaši, ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu. Šādi argumenti attiecas uz uzdotā jautājuma būtību un tādējādi pēc definīcijas nevar izraisīt tā nepieņemamību [30].

[27] Secinājumi apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403, 63.–66. punkts).

[28] Skat. secinājumus lietā *Prokuratura Rejonowa*, 90. punkts.

[29] Skat., piemēram, spriedumus, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 22. un 23. punkts), un 2010. gada 8. septembris, *Winner Wetten* (C-409/06, EU:C:2010:503, 56. un 57. punkts).

[30] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W.Ż. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 90. punkts un tajā minētā judikatūra).

43. Šajā kontekstā jāpiebilst, ka tiesas sēdē Polijas valdība arī uzsvēra, ka nekas *de jure* neliedz pusei lūgt viena vai vairāku šā iztiesāšanas sastāva tiesnešu atstādināšanu, un līdz ar to tiktu uzsākta attiecīgā procedūra šā lūguma izskatīšanai. Turklāt pieņemu, ka šajā procedūras posmā pilnībā piemērojami ir arī valsts noteikumi par atturēšanos. Tam būtu jāmudina ikviens tiesnesis, kurš, ņemot vērā Tiesas spriedumu šajā lietā, varētu uzskatīt, ka viņu skar objektivitātes problēma, brīvprātīgi atturēties no dalības tiesnešu sastāvā.

44. Noslēgumā – lietas materiālos nesaskatu nevienu elementu, kas atspēkotu šo secinājumu 18. punktā minēto atbilstības prezumpciju. Līdz ar to uzskatu, ka arī otrais un trešais prejudiciālais jautājums ir pieņemami.

B. Izvērtējums pēc būtības

1. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

45. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu jāinterpretē tādējādi, ka jau paši tiesneša iecelšanas amatā apstākļi var liecināt par tiesneša neatbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām, tādējādi pārkāpjot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesību aktos noteiktā tiesā.

46. Iesniedzējtiesa norāda, ka valsts līmenī pastāv divi judikatūras virzieni attiecībā uz pieteikuma par neatkarības un objektivitātes pārbaudi pieņemamību *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa). Saskaņā ar vienu no attiecīgo valsts tiesību normu (proti, Likuma par Augstāko tiesu 29. pantu) interpretācijām lūgumā veikt šādu pārbaudi ir ne tikai jānorāda (un jāpierāda) nelikumīgie apstākļi, kas saistīti ar tiesneša iecelšanu, bet arī jāizvērtē viņa rīcība pēc iecelšanas amatā un tas, kā neatkarības un objektivitātes standarta pārkāpums ietekmē konkrētās lietas iznākumu. Atbilstoši citai valsts tiesību normas interpretācijai ar tiesneša iecelšanas apstākļiem vien var pietikt, lai apšaubītu tiesneša objektivitāti vai neatkarību, un tādēļ lūguma iesniedzējam šajā nolūkā nav jāatsaucas uz citiem elementiem.

47. Man šķiet, ka atbilde uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu ir rodama Tiesas judikatūrā.

48. Spriedumā *Simpson* Tiesa ir konstatējusi, ka pārkāpums tiesnešu iecelšanā pats par sevi var radīt tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā pārkāpumu. Tā tas ir gadījumā, ja "ja šī pārkāpuma dabas un nopietnības dēļ rodas risks, ka citi varas atzari, it īpaši izpildvara, var īstenot nepamatotu rīcības brīvību, apdraudot iecelšanas procesā panāktā rezultāta integritāti un tādējādi indivīdiem radot pamatotas šaubas par attiecīgo tiesnešu neatkarību un objektivitāti, kā tas ir gadījumā, kad tiek skarti tiesu sistēmas izveides un funkcionēšanas pamatā esošie pamatnoteikumi" [31].

49. Spriedumā *Ástráðsson* ECT virspalāta nonāca pie ļoti līdzīga secinājuma. Tā piemēroja trīspakāpju pārbaudi, lai noteiktu, vai tiesneša prettiesiska iecelšana amatā pati par sevi izraisa ECPAK 6. panta 1. punktā paredzēto tiesību uz "likumā noteiktu tiesu" pārkāpumu. Būtībā ECT pārbaudīja, vai: i) nepārprotami tika pārkāptas valsts tiesību normas par tiesnešu iecelšanu amatā, ii) pārkāpums bija saistīts ar likumu, kam ir fundamentāla nozīme tiesnešu iecelšanā amatā, un iii) valsts tiesas efektīvi pārbaudīja un novērsa pārkāpumu. Proti, ECT uzsvēra, ka pārkāpums ir jānovērtē, "ņemot vērā prasības par "likumā noteiktu tiesu" mērķi un nolūku, proti, nodrošināt

[31] Spriedums, 2020. gada 26. marts, *Simpson*/Padome un *HG*/Komisija (C-542/18 RXII un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 75. punkts).

tiesu varas spēju pildīt savus pienākumus bez nepamatotas iejaukšanās un tādējādi aizsargāt tiesiskumu un varas dalījumu". Attiecīgi ECT nosprieda, ka "ir jāuzskata, ka tīri tehniskas dabas pārkāpumi, kas neietekmē iecelšanas procesa leģitimitāti, nesasniedz attiecīgo slieksni" [32].

50. Iepriekš minētie principi ir konsekventi apstiprināti turpmākajā Tiesas judikatūrā [33] un konkrēti piemēroti lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Krajowa Rada Sądownictwa*. Šajā lietā Tiesa atzina par nepieņemamu *Sąd Najwyższy (Izba kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych)* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta, Polija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tiesa nolēma, ka *tajā ietilpstošo tiesnešu iecelšanas kārtības dēļ* attiecīgajam iztiesāšanas sastāvam nav neatkarīgas un objektīvas, tiesību aktos noteiktas tiesas statusa un tāpēc šis sastāvs nebija "tiesa" LESD 267. panta izpratnē [34].

51. Šajā kontekstā var būt lietderīgi atgādināt, ka Tiesa savā judikatūrā ir konsekventi uzsvērusi tiesnešu iecelšanas procedūras nozīmi. Tiesa ir precizējusi, ka, ņemot vērā būtisko ietekmi, kāda šādai procedūrai ir uz tiesu varas pareizu darbību un leģitimitāti demokrātiskā valstī, kurā pastāv likuma vara, šāda procedūra noteikti ir jēdzienam "tiesību aktos noteikta tiesa" raksturīgs elements [35].

52. Balstoties uz iepriekš teikto, uzskatu, ka atsevišķi trūkumi tiesnešu iecelšanas procedūrā paši par sevi var liecināt par attiecīgo tiesnešu neatbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām. Šādos gadījumos pusei, kas šajā ziņā izvirza jautājumu, nevar tikt prasīts iesniegt papildu elementus, lai pierādītu šo neatbilstību. Šajā ziņā jānorāda, ka visi lietas dalībnieki, kuri šajā tiesvedībā iesnieguši apsvērumus, – ar dažām niansēm – piekrīt šim secinājumam.

53. Tomēr tiesas sēdē Komisija, šķiet, nedaudz mainīja nostāju, ko tā bija paudusi savos rakstveida apsvērumos. Šajā ziņā tā uzsvēra, cik būtiski ir izvērtēt nelikumīgas iecelšanas amatā iespējamo ietekmi uz konkrētu strīdu, atsaucoties uz Tiesas spriedumiem lietā *Openbaar Ministerie*, kas minēti šo secinājumu 37. zemsvītras piezīmē. Jāatgādina, ka minētās lietas attiecās uz Eiropas apcietināšanas ordera (turpmāk tekstā – "EAO") izpildi saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/584/TI [36]. Tiesa savos spriedumos būtībā ir secinājusi, ka tad, ja izpildes tiesu iestādei ir pierādījumi par sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām attiecībā uz izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, tostarp tiesnešu iecelšanas procedūru, tā var atteikt izpildi tikai tad, ja tā konstatē, ka konkrētajos lietas apstākļos ir nopietns pamats uzskatīt, ka šādas nepilnības var izraisīt reālu risku, ka tiks pārkāptas attiecīgās personas tiesības uz taisnīgu tiesu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā [37].

54. Man ir grūti saprast, kādēļ Komisija saskata paralēles starp šīm lietām.

[32] ECT spriedums, 2020. gada 1. decembris, *Guðmundur Andri Ástráðsson* pret Islandi (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 244.–252. punkts).

[33] Skat. it īpaši spriedumus, 2021. gada 6. oktobris, W.Ż. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 130. punkts), un 2022. gada 29. marts, *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 122. punkts).

[34] Spriedums, 2023. gada 21. decembris, *Krajowa Rada Sądownictwa* (Tiesneša atstāšana amatā) (C-718/21, EU:C:2023:1015, 30.–78. punkts).

[35] Turpat, 60. punkts un tajā minētā judikatūra.

[36] Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), ar grozījumiem.

[37] Spriedumi, 2020. gada 17. decembris, *Openbaar Ministerie* (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība) (C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), un 2022. gada 22. februāris, *Openbaar Ministerie* (Izsniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa) (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, EU:C:2022:100).

55. Divpakāpju pārbaude sākotnēji tika izstrādāta situācijās, kas saistītas ar to personu aizsardzību, kuras varētu būt pakļautas necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās absolūtā aizlieguma pārkāpumam [38], un vēlāk tika paplašināta arī uz situācijām, kurās varētu būt apdraudētas pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu [39]. Šī pārbaude ir izstrādāta un piemērota skaidri definētā tiesību jomā, kas ir saskaņota Savienības līmenī. Ar šo judikatūru Tiesa, izdodot rīkojumu, ieviesa nerakstītu pamatu, kas ļauj izņēmuma kārtā atteikt EAO izpildi [40].

56. Tomēr, kā Tiesa ir paskaidrojusi spriedumos *Openbaar Ministerie*, izpildes tiesu iestāde, kuras rīcībā ir informācija, kas liecina par sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu neatkarību, nevar liegt "izsniegšanas tiesu iestādes" statusu Pamatlēmuma 2002/584 izpratnē *nevienam šīs dalībvalsts tiesnesim vai tiesai*, kas pēc savas būtības rīkojas pilnīgi neatkarīgi no izpildvaras. Proti, šādu nepilnību esamība ne vienmēr ietekmē jebkuru nolēmumu, ko minētās dalībvalsts tiesas var pieņemt katrā atsevišķā gadījumā. Pretējas interpretācijas rezultātā – Tiesa paskaidrojusi – tiktu paplašināti ierobežojumi, kas var tikt noteikti savstarpējas uzticēšanās un atzīšanas principiem, pārsniedzot "izņēmuma gadījumus" un izraisot šo principu piemērošanas vispārēju izslēgšanu attiecībā uz visu dalībvalsti. Tas tostarp apdraudētu Pamatlēmuma 2002/584 mērķa sasniegšanu un šā pamatlēmuma pamatā esošos savstarpējās uzticēšanās un atzīšanas principus [41].

57. Tādējādi ir skaidrs, ka tādās situācijās kā *Openbaar Ministerie* lietās attiecīgās dalībvalsts tiesu sistēmas sistēmiskas nepilnības *var vai nevar* ietekmēt strīda atrisināšanas veidu pamatlietā. Savukārt šajā lietā šādām sekām var būt būtisks raksturs attiecībā uz pašu situāciju, kas izskatāma iesniedzējtiesā. Kā tiks paskaidrots nākamajā šo secinājumu sadaļā, dažiem iztiesāšanas sastāva tiesnešiem var nākties lemt par tiesību jautājumu, kurā viņiem, iespējams, ir personiska ieinteresētība, jo viņu nolēmums varētu ietekmēt viņu pašu tiesisko stāvokli. Tādējādi, pat piemērojot spriedumu *Openbaar Ministerie* pamatā esošo loģiku, risks, ka attiecīgo tiesnešu iespējamais objektivitātes trūkums varētu nelabvēlīgi ietekmēt tādus strīdus kā pamatlietā, ir *in re ipsa*.

58. Ņemot vērā iepriekš minēto, atbildei uz pirmo jautājumu, manuprāt, jābūt tādai, ka LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu jāinterpretē tādējādi, ka jau paši tiesneša iecelšanas amatā apstākļi var liecināt par tiesneša neatbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām, ja šie apstākļi ir saistīti ar tāda veida un smaguma pārkāpumu, kas indivīdiem rada pamatotas šaubas par attiecīgā tiesneša neatkarību un objektivitāti.

2. Par otro jautājumu

59. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai LES 19. panta 1. punkts, interpretējot to Hartas 47. panta gaismā, ir saprotama tādējādi, kas tas nepieļauj, ka pārbaudi par valsts tiesneša atbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām veiktu iztiesāšanas sastāvs, tostarp tiesneši, kuri to iecelšanas veida dēļ var atrasties līdzīgā situācijā kā pārbaudāmais tiesnesis.

60. Manuprāt, uz šo jautājumu jāsniedz apstiprinoša atbilde.

38 Skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi* un *Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

39 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

40 Šajā ziņā skat. manus secinājumus lietā M.D. (C-819/21, EU:C:2023:386, 30.–34. punkts).

41 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 17. decembris, *Openbaar Ministerie* (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība) (C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 41. un 43. punkts), un 2022. gada 22. februāris, *Openbaar Ministerie* (Izsniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa) (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 63. un 82.–102. punkts).

61. Diez vai ir nepieciešams uzsvērt jau pašā sākumā, ka saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu un Hartas 47. pantu *ikvienam* iztiesāšanas sastāvam, kura kompetencē ir jomas, uz kurām attiecas Savienības tiesības, rīkojoties *jebkurā* tiesvedības stadijā un *katrā* konkrētā juridiskā strīdā, ir jāatbilst tiesu neatkarības prasībai.

62. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru LES 19. pantā ir konkretizēta LES 2. pantā noteiktā tiesiskuma vērtība [42]. Tiesa ir norādījusi, ka tiesības uz efektīvu lietas izskatīšanu neatkarīgā tiesā, kas tagad ir nostiprinātas Hartas 47. pantā, ir daļa no "tiesiskuma būtības" [43]. Garantijas attiecībā uz pieeju neatkarīgai un objektīvai tiesai ir uzskatāmas par tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu stūrakmeni [44].

63. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jēdzienam "tiesu neatkarība" Savienības tiesībās ir divi aspekti. Pirmais – ārējais – aspekts ietver prasību, lai attiecīgā struktūra pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, nebūdama pakļauta nekādai hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu un nesaņemot jebkādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdama aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus [45].

64. Otrais aspekts, kas ir būtisks šajā lietā, ir iekšējs un ir saistīts ar "objektivitātes" jēdzienu. Tas attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda attieksme pret lietas dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šajā aspektā jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā [46].

65. Kā to uzsvēra ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumos lietā *De Coster*, objektivitātes nodrošināšanai tiesneša "psiholoģiskai attieksmei" pret strīdu ir jābūt "sākotnēji vienalīdzīgai", lai viņš būtu (un šķistu) vienādā attālumā no lietas dalībniekiem [47]. Plašākā nozīmē būtu jāsaka: objektivitāte prasa, ka tiesnesim nedrīkst būt nekādas personiskās ieinteresētības, objektivitātes trūkuma vai aizspriedumu strīdos, ko viņš izskata, un ka viņam pret visām pusēm jāizturas vienlīdzīgi un taisnīgi. Šie principi ir atspoguļoti šo secinājumu ievadā minētajā latīņu teicienā *nemo iudex in causa sua*, uz kuru ir atsauce vairākos ģenerāladvokātu secinājumos [48] un ECT judikatūrā [49].

66. Man šķiet pašsaprotami, ka gadījumā, kad iztiesāšanas sastāvs izvērtē konkrēta tiesneša neatkarības jautājumus, šādi jautājumi nevar attiekties uz pašiem šā iztiesāšanas sastāva locekļiem. Tas nozīmē, ka gadījumā, kad tiek apšaubīta tiesneša neatkarība, pamatojoties uz iespējami prettiesisku iecelšanas procedūru, tiesneši, kas izskata lietu, nedrīkst būt iecelti, izmantojot to pašu (vai līdzvērtīgu) procedūru.

[42] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

[43] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

[44] Skat., piemēram, spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 71. punkts).

[45] Skat. neseno spriedumu, 2024. gada 19. decembris, *Vivacom Bulgaria* (C-369/23, EU:C:2024:1043, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

[46] Turpat, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

[47] C-17/00, EU:C:2001:366, 93. punkts, ar atsauci uz jurista *P. Calamandrei* darbiem.

[48] Skat. it īpaši ģenerāladvokāta Dž. Hogana [*G. Hogan*] secinājumus lietā *Banco de Santander* (C-274/14, EU:C:2019:802, 31. punkts); ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā *Adler Real Estate* u.c. (C-546/18, EU:C:2021:219, 64. punkts); ģenerāladvokāta Jevgenija Tančeva [*E. Tanchev*] secinājumus lietā A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2020:1053, 134. punkts), un ģenerāladvokātes T. Čapetas [*T. Ćapeta*] secinājumus lietā *Vivacom Bulgaria* (C-369/23, EU:C:2024:612, 28. punkts).

[49] Skat. it īpaši ECT spriedumu, 2023. gada 23. novembris, *Wałęsa* pret Poliju (CE:ECHR:2023:1123JUD005084921, 180. punkts).

67. Pretējā gadījumā tie nevarētu būt – vai arī varētu nešķist – objektīvi attiecībā uz izskatāmo juridisko jautājumu, jo lemtu par jautājumu, kas viņus skar tieši. Faktiski varētu tikt apšaubīts viņu pašu kā neatkarīgu tiesnešu statuss, ja viņi izskatītu puses izvirzītos jautājumus. Līdz ar to lielākā daļa indivīdu, visticamāk, uzskatītu, ka šiem tiesnešiem ir personiska ieinteresētība tiesvedības iznākumā un tādēļ nevar būt pilnīgi objektīvi.

68. Līdz ar to, atbildot uz otro jautājumu, manuprāt, ir jākonstatē, ka LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tiesneša neatkarību vai objektivitāti izskata iztiesāšanas sastāvs, pamatojoties uz iespējami prettiesisku iecelšanas procedūru, tiesneši, kas izskata lietu, nedrīkst būt iecelti, izmantojot to pašu vai līdzvērtīgu procedūru.

3. Par trešo jautājumu

69. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas pārbauda atsevišķu tiesnešu neatkarību, ir pienākums iztiesāšanas sastāvā, kas veic novērtējumu, neiekļaut tiesnešus, kuri, iespējams, nav vai nešķiet objektīvi, un ja atbilde ir apstiprinoša, – kādi pasākumi būtu jāveic šajā nolūkā.

70. Kā Tiesa konsekventi norādījusi, LES 19. panta 1. punktam – interpretētam Hartas 47. panta aspektā – ir tieša iedarbība [50].

71. Tādējādi, ja valsts tiesību akti vai prakse neatbilst LES 19. panta 1. punkta un Hartas 47. panta prasībām, iesniedzējtiesai ir jādara viss iespējamais, lai novērstu nesaderību, nodrošinot Savienības tiesību prasību pilnīgu iedarbību un tādējādi garantējot attiecīgo pušu tiesības uz taisnīgu tiesu [51].

72. Tas, kādus konkrētus pasākumus iesniedzējtiesa šajā lietā varētu (vai tai vajadzētu) faktiski pieņemt, galvenokārt atkarīgs no valsts tiesībām. Proti, atbilstoši procesuālās autonomijas principam, ja valstu tiesvedības procedūras nav saskaņotas, katra dalībvalsts savā iekšējā tiesību sistēmā var noteikt, kurām tiesu iestādēm ir kāda kompetence, un izstrādāt detalizētu procesuālo regulējumu, kas reglamentē darbības, kuru mērķis ir aizsargāt ar Savienības tiesību aktiem indivīdiem piešķirtās tiesības. Tā tas ir, ja šie valsts noteikumi nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas reglamentē līdzīgas situācijas, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina ar Savienības tiesību aktiem piešķirto tiesību izmantošanu praksē (efektivitātes princips) [52].

73. Līdz ar to gadījumā, ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka attiecīgo valsts tiesību aktu piemērošana – to spēkā esošajā redakcijā vai pašreizējā interpretācijā – izraisītu attiecīgās personas tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību un lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumu, šī tiesa varētu interpretēt

[50] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 5. jūnijs, Komisija/Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve) (C-204/21, EU:C:2023:442, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

[51] Turpat, 228. punkts un tajā minētā judikatūra.

[52] Skat. neseno spriedumu, 2025. gada 3. aprīlis, *Kypriaki Dimokratia* (C-283/24, EU:C:2025:236, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

valsts tiesību normas atbilstoši Savienības tiesībām [53] vai, ja nepieciešams, nepiemērot attiecīgās valsts tiesību normas [54], lai izslēgtu tiesnešus, kuriem konkrētajā lietā varētu trūkt vai šķietami trūkst nepieciešamās objektivitātes.

74. Tas varētu nozīmēt, piemēram, to, ka pamatlietā izskatāmo pieteikumu izskatītu iztiesāšanas sastāvs, ko veido mazāks tiesnešu skaits, vai arī to, ka pēc jaunas izlozes varētu tikt izvēlēti citi tiesneši, lai nokomplektētu piecu tiesnešu sastāvu. Protams, pastāv arī citi pasākumi, kurus varētu paredzēt. Principā Savienības tiesībās nav prasīts īpašs pasākums, ja vien valsts tiesībās paredzētais pasākums nodrošina no LES 19. panta 1. punkta un Hartas 47. panta izrietošo principu efektivitāti.

75. Kā minēts šo secinājumu 24., 38. un 43. punktā, šķiet, ka valsts tiesībās pastāv vispārējie principi un normas, kas var aizpildīt iespējamo nepilnību, ko rada īpašu noteikumu trūkums Likumā par Augstāko tiesu, lai risinātu tādas situācijas kā pamatlietā aplūkotā.

76. Ņemot vērā iepriekš minēto, manuprāt, uz trešo jautājumu jāatbild, ka LES 19. panta 1. punkts kopsakarā ar Hartas 47. pantu jāinterpretē tādējādi, ka tiesneši, kuri, iespējams, nav vai nešķiet objektīvi, lai izskatītu lietu par tiesneša neatkarību, būtu jāizslēdz no iztiesāšanas sastāva, kas izskata lietu. Katrai dalībvalstij savā iekšējā tiesību sistēmā ir jāparedz detalizēts procesuālais regulējums, lai nodrošinātu, ka lietu izskata iztiesāšanas sastāvs, kas atbilst prasībām, kuras izriet no pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu.

V. Secinājumi

77. Noslēgumā ierosinu uz *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

LES 19. panta 1. punkts, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants

jāsaprot tādējādi, ka

1) jau paši tiesneša iecelšanas amatā apstākļi var liecināt par tiesneša neatbilstību neatkarības un objektivitātes prasībām, ja šie apstākļi ir saistīti ar tāda veida un smaguma pārkāpumu, kas indivīdiem rada pamatotas šaubas par attiecīgā tiesneša neatkarību un objektivitāti;

2) gadījumā, ja tiesneša neatkarību vai objektivitāti izskata iztiesāšanas sastāvs, pamatojoties uz iespējami prettiesisku iecelšanas procedūru, tiesneši, kas izskata lietu, nedrīkst būt iecelti, izmantojot to pašu vai līdzvērtīgu procedūru;

3) tiesneši, kuri, iespējams, nav vai nešķiet objektīvi, lai izskatītu lietu par tiesneša neatkarību, būtu jāizslēdz no iztiesāšanas sastāva, kas izskata lietu. Katrai dalībvalstij savā iekšējā tiesību sistēmā ir jāparedz detalizēts procesuālais regulējums, lai nodrošinātu, ka lietu izskata iztiesāšanas sastāvs, kas atbilst prasībām, kuras izriet no pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu.

[53] Šajā ziņā saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru atbilstīgas interpretācijas pienākums liek valsts tiesām, tostarp pēdējās instances tiesām, vajadzības gadījumā grozīt iedibinātu valsts judikatūru, ja tā ir balstīta uz valsts tiesību interpretāciju, kas nav saderīga ar Savienības tiesību mērķiem. Tādējādi iesniedzējtiesa nevar likumīgi uzskatīt, ka tās aplūkotās valsts tiesību normas nevar interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām tikai tādēļ vien, ka šī norma pastāvīgi ir interpretēta veidā, kas nav saderīgs ar Savienības tiesībām. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2025. gada 30. aprīlis, CT (C-370/24, EU:C:2025:300, 44. un 45. punkts un tajos minētā judikatūra).

[54] Skat. ar turpmākajām atsaucēm spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 58. punkts).